

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr P. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoeksma, Kampen; Dr G. Kuiper, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr P. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoeksma, Kampen; Dr G. Kuiper, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr P. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoeksma, Kampen; Dr G. Kuiper, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Afhonement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned. Indië f9.— per jaar.
Advertentie: 35 ct. per regel.

INHOUD: Het jaar 1922. — Open Brief aan den heer N. Baas, inzake zijn artikel over „Reformatie-Mentaliteit”.
IV. — Uit de Schrift: Hoe lang nog verdragen? (Matth. 17: 17).
— Kerkelijk Leven: Toespraak van Prof. Grosheide. — Pol. en Soc. Leven: Wolven en donkerheid. Vredesbeweging. — Wetenschap: In de school der Wijsbegeerte. IX. — Literatuur en Kunst: Bij de Jaarwisseling. — Zending en Evangelisatie: Hoofddienst en Hulpdienst. — Perschoon. — Kerknieuwa.

HET JAAR 1922.

I.

De evangelist onder de ongelooft profeten, Nietzsche, predikte als het zekere verlossingsmiddel: de wil tot macht.

Velen hebben in zijn evangelie geloofd en gelooven er nog in.

Zij achten echter de volheid des tijds nog niet gekomen.

Nog dieper moet de menscheit in haar ellende verzinken.

Zij moet eerst nog wanhopiger worden.

Dan zal zij opstaan en spreken: ik wil. Ik wil de macht.

Het evangelie van Nietzsche kreeg in 1922 een schone kans.

De behoefte aan verlossing, niet zoozeer uit religieus, als wel uit oconomischen en politieken, hier en daar ook uit moreelen nood, werd nog schreiender openbaar dan in het jaar, dat vooraf ging.

De herlevingsvleugels, die zich in 1921 nog verdoonden, bleven in 1922 zoo goed als uit.

De menscheit lijdt schrikkelijk, maar haar kan niet eens een morfinespuitje worden gegeven.

De morfine schijnt op.

Wanneer er één volk was, dat de wil tot macht had, het zou goedkoop veroveringen maken.

Het zou de internationale vesting geopend en de kracht tot verweer gebroken vinden.

Zou de tijd voor de vestiging van een nieuw wereldrijk ooit zoo gunstig geweest zijn als nu?

Maar dit is het menscheit tragische en het Goddelijk-ironische in den toestand van vandaag: het evangelie van wereldoverwinning door het geloof verwerpt men, het evangelie van den wil tot macht neemt men aan. Doch er is geen wil tot macht.

Wensch naar wil tot macht is er wel.

Wil tot macht zelf niet.

Gij tast het verschil.

Een zenuwlijder meent, dat hij geen kracht heeft om te loopen. De arts beduidt hem, dat die kracht hem niet ontbreekt, maar dat er iets schort aan zijn wil, waardoor hij van de aanwezige kracht niet het rechte gebruik kan maken. De patiënt wordt boos op zichzelf, vermaant zich en zegt: ik wil.

Hij gaat aan den wandel. Maar hij heeft nog geen honderd meter afgelegd, of hij zakt ineen. Ziet ge wel, zoo klaagt hij, dat de dokter mij heeft bedrogen. Ik wilde wel, maar ik had de kracht niet.

Maar hij begrijpt niet, dat een voornemen van een oogenblik slechts een wensch is en geen wil. Wil kenmerkt zich door het constante, het standvastige, het volhardende. De arme man bleef niet constant in zijn willen. Daarvoor was zijn wil te zeer verzwakt.

Dat nu kunt gij alom in de wereld waarnemen: wilsvetzwakking. De symptomen traden in 1922 duidelijker op dan daarvoor.

De menscheit heeft het voornaamste deel van zijn wilskracht in den oorlog verbruikt. De oorlogvoerenden door de schier bovemenscheit inspanning om niet te verliezen. De neutralen door de zorg om hun grenzen te beveiligen.

Toen bij het sluiten van den vrede de reactie kwam, diende men eerst af te wachten of de menscheit nog genoeg wilsvetzwak had om in een andere richting zich te ontwikkelen.

Men hoopte in 19, in 20, in 21.

Maar in 22 kan veilig de diagnose opgemaakt: de wereld is al te ver weg. De wilsvetzwak betekent weinig meer.

De menscheit is zenuwpatiënt geworden.

Gril wordt aangezien voor wil.

Vandaar de talrijke nieuwe koersen, die worden aangehouden en ingeslagen.

Maar het zijn de nieuwe koersen van den dronkaard, wiens verstand door den alcohol is bevelend en wiens wil is verlamd. Het gaat achterwaarts, voorwaarts, links, rechts.

Een nieuwen koers moet het uit.

Doch het behoort een vaste koers te zijn.

En dien weet men niet te vinden.

Men leeft op de „bonne foi”.

Men wil schier alles, als men maar uit de misère komt.

Wie echter alles wil, heeft geen wil.

En het kleine beetje wil, dat in het volkerenleven is overgebleven, wordt nog misbruikt om de hulp af te wijzen van Hem, die als onze Koning van Israels Gods is gegeven.

HEPP.

OPEN BRIEF

aan den heer N. Baas, inzake zijn artikel over „Reformatie-Mentaliteit”.

IV.

Geachte Broeder Baas!

Ge zult begrijpen, dat ik over het grootste deel van uw derde stuk een eerbiedig zwijgen bewaar. Ge hebt immers daarin critiek uitgebracht op onze prediking; dan moet er al een bijzondere reden zijn, wanneer men als predikant daarop gaat antwoorden. Ik meen, dat de juiste weg is, zulke dingen in de stilte te overdenken en te gebruiken bij zijn zelfcontrole, doch overigens het zwijgen er toe te doen. Alleen het slot van dien brief geeft mij reden, u iets te schrijven, omdat het niet meer critiek oefent doch een objectieven voorslag doet aangaande de inrichting van onze eeredienst, waarvan gij verbetering verwacht. Over dit uw reformatisch voorstel moge ik met bescheidenheid iets in het midden brengen.

Laat me u eerst echter de wellicht niet door u verwachte verzekering geven, dat het mij tot troost was, dit voorstel eerst aan het einde van uw derde artikel, dus over de helft van uw reeks, te vinden. Ge moet weten, dat men van onze preeken wel eens zegt, dat ze mank gaan aan het euvet, te gelijken op een kind met een waterhoofd. Wij zouden onze inleidingen, naar verhouding, veel te groot maken, en zoo lang met ons eerste punt bezig blijven, dat we al meer dan halverwege zijn voor we goed aan ons eigenlijke onderwerp toekwamen. Nu was het mij tot troost, te zien, dat een befaamd straatprediker als gij met eenzelfde moeilijkheid hadt te worstelen. Het behoeft dus niet alleen aan ons te liggen, wanneer de intellectuelen wel eens reden hebben om over dit ons euvet te klagen.

Uw voorstel dan houdt in, dat we voortaan onze preeken in tweeën zullen deelen. Eerst een stuk uitlegging van de onderscheidene Bijbelboeken. Daarna een korte toespraak tot stichting, een woord uit het leven en voor het hart. Van deze nieuwe methode, die ge een reformatie der prediking noemt, koestert ge de verwachting, dat leeraar en gemeente misschien er mede gebaat zullen zijn.

Houd mij ten goede, dat ik dit uw oordeel in het geheel niet kan deelen, en u uiteenzet, waarom dit zoo is. Ik zou echter willen beginnen met een wat angstige vraag. Broeder Baas! is dit nu alles, wat ge aan reformatische wenschen hebt kenbaar te maken onder het zoo veelbelovende hoofd „Naar het Woord terug”? Zou dan deze mast niet veel en veel te groot zijn voor zulk een notedopje en zijn dan geen ongelukken te vreezen?

Weet ge, welke ongelukken ik zie aankomen, wanneer uw wensch in vervulling gaat?

In de eerste plaats, dat we een zeer merkwaardig doch weinig stichtelijk schouwspel in onze kerken te zien zullen krijgen. Een deel der gemeente zal

bij het aanvangsuur aanwezig zijn en met aandacht de uitlegging der H. Schrift volgen. Is die gereed en wordt de tusschenzang opgegeven, dan gaan deze menschen weg, want het stichtelijke praatje (zoo zeggen zij), dat nu volgt, kennen zij reeds lang en het is hun niet de moeite waard, de koffie er voor koud te laten worden. — Een ander deel der gemeente evenwel moet niets hebben van die „intellectualistische” Schriftuitlegging, bovendien dikwijls handelende (naar uw voorstel) over gedeelten, die hun geenerlei belang inboezemen. Zij genieten nog een paar kwartier langer van hun bedrust en komen dan juist op tijd om zoo'n warm woord uit het hart tot het hart te beluisteren, dat voor hen het een en het al is.

Voor gemeenten, die, gelijk zoo dikwerf (gelukkig!) bij ons het geval is, te worstelen hebben met gebrek aan plaatsruimte in de kerkgebouwen, zou dit ploegenstelsel nevens het blijvend gedeelte, dat men overal en bij alles heeft, wellicht een vernuftige oplossing zijn. Maar ik zou die methode toch weinig stichtelijk vinden! Er zou geen gemeente meer zijn doch alleen een gehoor, onder het Shakespeareansche motto „as you like it”. En zulk een leuze behoort in Gods kerk niet thuis, vindt ge wel?

Ja, maar... zegt ge: zoo heb ik het niet bedoeld en nu teekent ge toch een caricatuur van mijn voorstel. Ik kan u antwoorden, dat zooveel dingen in het leven niet zoo bedoeld worden en toch zoo gebeuren. Men moet zich de uitwerking van wat men voorstelt nauwkeurig voor den geest brengen, wil men geen fiasco maken of schade aanrichten. Echter: zelfs al was mijn kijk op deze zaak te donker en mijn vrees niet gewettigd, dan zou ik toch, ook al vervielen dus deze praktische bezwaren, om principiële redenen mij er tegen moeten verzetten. Laat me dat in de tweede plaats u mogen verklaren.

Wat gij wilt, is: losmaken van elkaar van de uitlegging van Gods Woord en de stichting der gemeente. En dat lijkt me heel gevaarlijk. Want indien Gods volk waarlijk gebouwd zal worden in het geloof, onderwezen, vermaand, vertroost, bestierd, — dan kan zulks alleen geschieden door het Woord Gods. De prediker heeft dat te ontsluiten allereerst zoo, dat de hoorders den letterlijken zin er van leeren verstaan; daarna zoo, dat het tot hun ziel gaat spreken en, met onderscheiding bedienend, waarlijk blijkt te zijn levend en krachtig, en scherpzinnigder dan eenig tweesnijdend zwaard, en doorgaande tot de verdeeling der ziel en des geestes, en der samenvoegsel, en des mergs, en een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten. En zie — nu zoudt gij waarlijk die twee van elkander willen gaan scheiden! De uitlegging zou niet meer het hulpmiddel zijn om tot de rechte prediking te komen, doch een zelfstandig deel van den eeredienst, en daarnaast zou dan komen de korte toespraak...

Laat ik uw woorden op het gunstigst uitleggen en aannemen, dat ge die toespraak ook uit een tekst wilt doen opkomen. Moet dan eerst die tekst weer worden uitgelegd of mogen alleen zulke gekozen worden, die volstrekt geen uitlegging noodig hebben? En moeten we dus eigenlijk telkens twee (in plaats van één) teksten behandelen, waarvan de eerste alleen exegetisch, de andere alleen praktisch?

Ik zal u eens wat vertellen. Er zijn hier en daar, naar men zegt, dominees, die al jaren lang uw methode volgen, zonder dat zij het weten of gij het wist. Zij leggen in het eerste deel hunner preek den tekst uit zoo goed en kwaad als het gaat. Dan laten ze zingen en komen aan de toepassing toe. Verband van deze met hun tekst moet ge maar niet zoeken; de armen schijnen de gave te missen om het Woord, en het Woord alléén, te laten spreken. Ze doen nu nog een beetje van hun eigen vinding er bij: „een woord uit het leven en voor het hart”. Omdat de zoo veelzijdige Schrift hen daarbij niet bestuurt, vervallen zij zoo onge-